

Voordracht Arnout Jan de Beaufort, leerling Vrijzinnig Christelijk Lyceum Den Haag 2014

Nationale Herdenking
15 augustus 1945

Toen het VCL mij vroeg of ik hier vandaag zou willen en durven staan, heb ik even moeten nadenken. Het is niet niks om op een herdenking als deze een toespraak te houden. Maar u ziet het – ik heb 'ja' gezegd op de vraag.

Met mijn bijdrage aan deze herdenking maak ik een gebaar. Een gebaar van respect tegenover mijn grootmoeder. Mijn grootmoeder heeft een Indisch verleden. Zij verloor haar verloofde bij de Slag in de Java zee. Oma, jij hebt een lange tijd van onderdrukking in verschillende Japanse interneringskampen moeten doorbrengen. Jij hebt daar onder de meest vreselijke omstandigheden geleefd.

Vaak vertel je ons stoere en spannende ervaringen uit de oorlogstijd, maar de ergste gebeurtenissen zul je ons nooit vertellen.

Als wij thuis aan de keukentafel zitten, en een van ons zeurt over dat hij honger heeft, dan zul jij altijd zeggen: 'nee, honger heb je niet, en ik hoop dat je dat ook nooit zal krijgen.' Wij gooien ook daarom eigenlijk nooit eten weg.

Ik ben ervan overtuigd dat jij mijn gebaar tegenover jou kunt waarderen. Ik zou het fijn vinden als ook anderen erkennen wat jij hebt doorgemaakt.

Over dit gebaar van respect heb ik in de afgelopen maanden veel nagedacht. Maken andere mensen ook dit soort gebaren? Tegen over wie dan? Maakt er ook wel eens iemand een gebaar van respect tegenover mij? En misschien wel het belangrijkste: waaraan moet een gebaar van respect eigenlijk voldoen?

Ik kan vertellen dat ik af en toe een gebaar van respect ontvang. Ik heb twee keer meegedaan aan het Prinses Christina concours. Het prinses Christina concours is een jaarlijks concours dat klassieke muziek, jazz en compositie wil promoten onder jongeren van 12 tot en met 19 jaar. De oorkonde die ik daar kreeg bewaar ik goed. Het is voor mij een blijk van waardering voor mijn inzet. Het is voor mij het bewijs dat mensen mijn bijdrage belangrijk hebben gevonden.

Ik realiseer me daarom goed dat gebaren erg belangrijk zijn. Een groot deel van een boodschap wordt overgebracht door gebaren. De woorden die mensen zéppen hebben een kleiner aandeel in de communicatie. Daarnaast: ik sta hier niet op slippers in mijn korte broek, dat zou een gebaar van minachting zijn. Non-verbale communicatie is dus belangrijk.

Gebaren drukken dingen uit die met woorden niet te zeggen zijn. Nou ja, die met woorden minder kort en krachtig te zeggen zijn. Dat geldt zowel voor positieve als voor negatieve dingen.

Uit ergernis over het verkeersgedrag van een ander maken mensen in één kort negatief gebaar hun mening heel duidelijk. Het uitspreken van die ergernis zou langer duren, en misschien veel minder duidelijk zijn.

Een voorbeeld van een kort, maar juist positief gebaar is een pianist die een buiging maakt na een optreden om het publiek te bedanken.

Dat gebaar van die buiging was er ook in de oorlog. De Japanners eisten dat de kampbewoners in de bloedhete zon soms uren lang moesten buigen voor de Keizer. Met dat gebaar dwongen zij een houding van respect af.

Door deze laatste woorden wordt nu juist de zwakte van sommige gebaren duidelijk. De Japanners wilden een houding van respect afdwingen. De houding mag dan voldaan hebben aan hun eisen, ze hebben een buiging gemaakt, maar het door hen gewenste respect was natuurlijk ver te zoeken.

Mijn eerdere vraag: 'waaraan moet een gebaar van respect eigenlijk voldoen?' wordt daarmee beantwoord. Een gebaar van respect moet in elk geval oprecht gemeend zijn. Maar er is misschien nog wel iets veel belangrijker: zowel degene die een gebaar maakt als degene tegenover wie het gebaar gemaakt wordt, moet er positief naar kijken. De intentie van de één om het gebaar te maken, moet als het ware beantwoord worden door de intentie van de ander, die het gebaar 'ontvangt'.

Volgens mij is dat in de praktijk vaak anders, want hoe vaak reageren mensen die terecht gewezen worden niet met: 'O ja, sorry hoor!' Dat zijn gemakkelijk gezegde, maar betekenisloze woorden, die ten minste voor degene die ze uitsprak geen waarde hebben. Daarmee hebben ze ook voor de ander, die ze moet aanhoren, geen enkele waarde meer.

Verontschuldiging is alleen dan de moeite waard, wanneer de bedoeling erachter ook daadwerkelijk gevoeld wordt. Een gebaar van respect is pas écht mooi, wanneer het bedoelde respect ook serieus gemeend is.

Het gebaar van respect dat ik voor mijn grootmoeder maakte door hier te gaan staan, is natuurlijk ook een gebaar van respect voor iedereen die in de hel van de interneringskampen heeft geleefd. Ik heb een eindeloos respect voor al die mensen die sterk genoeg waren om de vernederingen, de honger en de hitte te verdragen.

Het dwingt mijn eerbied af, dat mensen die ellende al die tijd volgehouden hebben, terwijl zij geen idee hadden hoe lang het nog zou duren voordat die voorbij zou zijn.

Hoe tragisch is het, dat er talloze mensen geweest zijn, die na kortere of langere tijd in een interneringskamp gestorven zijn aan honger, uitputting of mishandeling.

Hoe veel respect verdienen ook niet de mensen die te werk gesteld zijn aan de Birmaspoorlijn. Zij hebben onder barre omstandigheden onmenselijk werk moeten verrichten. Helaas hebben veel mensen die inspanningen met de dood moeten bekopen. Vooral de inspanningen die zij hebben moeten leveren voorafgaande aan hun dood zorgen ervoor dat ik met respect aan hen denk.

Bestaan er verschillende soorten respect? Misschien wel. Voor hen die hebben gevochten voor de vrijheid van een land en de vrijheid van de mensen om hen heen, heb ik een ander soort respect. Zij hebben die strijd verloren. Net als veel anderen hebben zij met hun leven de prijs voor de vrijheid betaald.

Aan de voorwaarde dat een gebaar van respect pas echt wat waard is, wanneer beide partijen er hetzelfde gevoel aan hechten, kan bij deze herdenking niet geheel voldaan worden. Veel mensen die het gebaar óók verdienen, zijn gestorven. Zij kunnen het niet meer in ontvangst nemen.

Mijn gebaar van respect is niet alleen voor jou, oma, maar voor alle mensen die onder de onderdrukking van de Japanners hebben geleden. Ik vind het van het grootste belang dat wij ons respect elk jaar opnieuw door middel van een herdenking tonen!